

Fatih BAĞMANCI

Selçuk Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Doktora Öğrencisi
Konya/TÜRKİYE
fatih_bagmanci@hotmail.com

ÇAĞDAŞ BİR TASAVVUF ŞAİRİ ABDULLAH NACİ KIRIŞKA VE “GÖNÜLDEN İLHAMLAR” ADLI ESERİ

CONTEMPORARY MYSTIC POET
ABDULLAH NACI KIRIŞKA AND HIS
CALLED “INSPIRATION FROM THE
HEART”

ÖZ

Tasavvuf şairleri, şiir aracılığıyla İslamiyet'i halka anlatma gayesi gütmüşlerdir. Sanat yapma endişesi taşımayan bu gönül erlerinin şiirlerinde teknik kusurlar bulunmasına rağmen şiirleri toplumca sevilmiş ve okunmuştur. Şiirlerinde dini, tasavvufi, ahlaki konuları işleyerek İslamiyet'i halka anlatan şairlerden biri de Abdullah Naci KIRIŞKA'dır. Kendi ifadesiyle, cüsse itibarıyla küçük mana itibarıyla büyük bir eser oluşturarak Türkiye'yi gezmiş olan Şair Naci'nin “Ölmemeğe çare mi var?”, “Derse Allah ben ne cevap vereyim?” gibi bazı şiirleri çok sayıda kişi tarafından sevilerek okunmasına/dinlenmesine rağmen kendisi hakkında bir satır bilgiye rastlamak mümkün değildir. Bu gönül erini ve eserini tanıtmak bu çalışmanın hedefidir.

Anahtar Kelimeler: Şair Naci, Halk Şairi, Tasavvuf Edebiyatı, Gönülden İlhamlar

ABSTRACT

Sufi poets by means of poetry with the aim of explaining Islam to the public nourished it. Having no worries about making art these volunteers poets wrote poems and despite the technical defects of their poems they have been loved and read by many of people. One of the poets who tried to explain religion, mysticism, and ethics to the public through their poetry is Abdullah Naci KIRIŞKA. With his own words, taking into consideration the form and the content, the poet Naci visited Turkey and although his works like "Is there remedy to death" "What should I say to Allah" have been loved, read and heard by lots of people, it is impossible to come across a line talking about himself.

Keywords: Poet Naci, Folk Poet, Mystical Literature, Inspiration From The Heart

Atıf@

Bağmancı, Fatih. “Çağdaş Bir Tasavvuf Şairi Abdullah Naci Kırışka ve “Gönülden İlhamlar” Adlı Eseri”, *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal Of Academic Literature]*, Yıl 5, Sayı 10, Bahar 2019, s. 259-290.

Giriş

Tasavvuf, İslâm’ın zahir ve bâtın hükümleri çerçevesinde yaşanan manevi ve deruni hayat tarzı olarak tanımlanabilir (Öngören, 2011: 119). Kendi arzularıyla İslamiyet’i seçen Türkler, İslamiyet’i henüz benimsememiş olanlara bu yeni dini anlatmak maksadıyla sanatsal bir tarz belirlemişler ve yeni dinin inanç esaslarıyla kendi tarikatlarının fikirlerini edebî şekillerde ifade etmeyi tercih etmişlerdir. Bu Türk dervişlerinin tebliğ metodu sonucu tasavvuf edebiyatının temelleri atılmış, bu edebiyat, zamanla incele incele, Arap ve Acem edebiyatı mahsulleriyle boy ölçüşebilecek derecede edebi eserler vücuda getirmiştir (Köprülü, 1976: 2).

Bu edebiyat, işlediği konular ile halk dilini, düşüncesini zevkini, duygu ve inancını esas alarak, halkın bütünü ile iç içe bulunmakta ve her zümreye de hitap etmek suretiyle birleştirici-bütünleştirici bir rol oynamaktadır. Bu edebiyat, vermek istediği mesajları, halkın anlayabileceği bir anlatım tarzı içinde halka ulaştırmaya çalışmaktadır. Bu edebiyatta; Ahmed Yesevî’nin hikmetlerindeki öğretici unsurlar ile Yunus’un ilahilerinde, duygu, düşünce ve telkinleri, inandırıcı ve coşturucu mükemmellikte kılan ifadelerini başlangıçtan günümüze kadar aynen bulabilmekteyiz. Hatta bu duygu ve düşüncelerin, tekke şairlerimizin ilahilerinde mükemmelleştiğini ve çeşitli coğrafyalara yayılan, farklı sosyal yapıya sahip Türk toplulukları arasında bile millî kültür unsuru olarak önemli görevler üstlendiğini de görmekteyiz (Güzel, 1989: 251).

Tekke edebiyatında sanat endişesi ön planda olmadığı için vezin ve kafiye konusunda oldukça serbest hareket edilmiştir. Bu yüzden vezin ve kafiyelerde çeşitli kusur ve aksaklıklar görülür. Kulak için kafiyeyi tekke şairleri çok kullanmış, hafif bir ses benzerliğini yeterli görmüştür. Tekke şiirinde yarım, tam, zengin ve cinaslı kafiyeler kullanılmıştır. Redif de ahengi sağlamak, ses güzelliğini yansıtmak için tekke şairlerinin çok sık başvurduğu unsurlardan biridir (Bilgin, 2011: 383).

1. Abdullah Naci Kırışka¹

1.1. Hayatı

Abdullah Naci, 1930 yılında Konya’nın Hadim ilçesinin Pirlerkondu Köyü’nde² ailenin ikinci çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Babasının adı Abdurrahman, annesinin adı Ümmügülsüm’dür. Babası, oğluna kendi dayısı Abdullah Efe’nin ismini vermiştir. Abdullah’ın doğumundan üç ay sonra amcası Baki askerden dönmüş ve Naci isminde çok sevdiği bir yüzbaşısına eğer kendisinin bir erkek çocuğu olursa ona Naci ismini vereceğini askerden

¹ Bu bölümdeki tüm bilgiler Abdullah Naci Kırışka’dan, tarafımızca derlenmiştir.

² Şair Naci’nin ifadelerine göre Taşkent’in ismi Pirlerkondu’ymuş. 1938 yılında Konya Valisi İzzet Bey’in bir yol açılışı sırasında yarılan koca bir taştan sonra bu beldenin ismini Taşkent olarak uygun görmesiyle Pirlerkondu ismi terk edilmiş ve artık bu nahiyeye Taşkent denilmiştir.

dönmeden evvel vadedmiştir. Ancak henüz erkek çocuğu olmadığı için abisine, “*Bebeğin adı nüfus cüzdanında Abdullah kalsın ama biz ona Abdullah Naci diyelim.*” diyerek Abdullah bebeğe ikinci bir isim olarak çok sevdiği yüzbaşı Naci’nin ismini vermiştir. Abdullah’ın nüfus cüzdanında ismi Abdullah olarak yazılı olmasına rağmen Naci ismi daha çok meşhur olmuş, herkes onu Naci diye çağırmıştır.

Naci, ilkokulu 1946 yılında bitirmiştir. Kardeşleri okumaya devam etmiş ancak kendisi babasına seyyar kalaycılık işinde yardımcı olmak için okulu yarıda bırakmıştır. 18 yaşına kadar babasıyla seyyar kalaycılık yapmış, ilkokul haricinde bir tahsil görmemiştir. 18 yaşına geldiği zaman babasının yakını Süleymanların İbrahim’in kızı Ümmügülsüm Gülbahar’la 1950 yılının onuncu ayında, iki ay sonra düğün yapmak üzere nişanlanmıştır. Düğün masraflarını çıkarmak amacıyla, babasının tavsiyesi üzerine, dayısı Balların Ali’yle beraber köylere kalay işi yapmak maksadıyla çıkmaya karar vermiştir. Babasının tavsiyesini Balların Ali’ye teklif etmeye gittiğinde, dayısını Kur’an okur halde bulmuş, düğün masraflarını çıkarmak için kendisiyle beraber köylere gidip kalaycılık yapmak niyetini ifade etmiştir. Bu teklifi alan dayısı gözlerini kapatmış, 5-10 dakikalık bir tefekkürden sonra şöyle cevap vermiştir:

“Yeğenim, senin teklifin bana kabuldür ama üç şartım var:

- 1) Benimle ortak olduktan sonra bir vakit bile namazını kazaya bırakmayacaksın.*
- 2) Ben beş vakit farz namazından başka beş vakit de nafile namaz kılarım. Bu ne abdesti bu ne namazı falan demeyeceksin.*
- 3) Vardığımız köylerde gelen kapların pazarlığını sen yapacaksın ve beni ticarete sokmayacaksın.”*

Bu şartlar Naci tarafından kabul edilmiş ve o günden beri tek bir vakit namazı dahi kazaya bırakmamıştır. Dayısı Balların Ali’yle beraber köylere çıkıp işleri hallettikten sonra Pirlerkondu’ya dönmüş ve Ümmügülsüm Gülbahar’la evlenmiştir. Evlendikten üç sene sonra 1953’te Bursa’nın Hamitler Köyü’ne askere gitmiş ve 64. Piyade Alayı’nda piyade olarak askerliğe başlamıştır. Daha sonra Balıkesir’in Susurluk kazasında çavuş eğitimi almıştır. Bir içtimada, binbaşı gönüllü asker talep edince, Naci, bu talebin Kore Savaşı için olduğunu düşünerek gönüllü olmuş ancak seçilen askerler Balıkesir’in Kepsut kazasına mühimmat deposu görevlisi olarak seçilmişlerdir. Kepsut’taki komutanı, ona hafta sonu iznine çıkacağı bir zaman, çarşıda bir kalaycı bulup askeriyenin kaplarını kalaylamasını söylemiştir. Kalaycılığın kendisinin baba mesleği olduğunu ifade eden Naci, bu görevi üzerine almak istemiş, komutanı da bunu kabul etmiştir. Ancak komutan, kalaycıya verecekleri parayı Naci’ye vermek isteyince Naci, devletin askeri olduğunu ve devletin işini parayla yapamayacağını

söyleyerek bu ücreti kabul etmemiştir. Çarşıda bir kalaycının dükkânını üç günlüğüne devralmış ve askeriye kapılarını kalaylamaya başlamıştır. Üçüncü gün büyük bir kazanı kalaylarken, cami cemaatinden, Naci'nin daha önce hiç görmediği uzun boylu, siyah sakallı, eli kıyamda biri şöyle demiştir:

“Ey Kepsutlular! Gelin de şu çavuşun kazanı kalayladığı gibi kalplerimizi de bu çavuşa kalaylatalım.”

Naci, *“Hocam benim de öyle bir kalaycıya ihtiyacım var.”* deyince, o kişi, *“Öyleyse bir görüşelim.”* demiştir. O anda kalbi küt küt atan Naci, tanıdık birine şu konuşanın kim olduğunu sorunca o kişinin Eskici Mehmet olduğunu öğrenmiştir. Eskici Mehmet'i dükkânında ziyarete gitmiş ve Eskici Mehmet, Naci'nin sağ omzuna elini koyarak sırtında bir yükün olduğunu söylemiştir. Naci, Eskici Mehmet'in kalay işinden bahsettiğini zannederek bundan daha fazlasını yapabileceğini ifade edince Eskici Mehmet şu şekilde cevap vermiştir:

“Askerim ben yük dedim, sen gittin dünyanın yükünü anladın. Dünyanın yükü ağır olsa ne olacak hafif olsa ne olacak. Senin tuttuğun oruca ben bir şey söylemiyorum. Ancak her gün kıldığın beş günlük kaza namazını askerler arasında kıldığından seni riyaya sevk edebilir. Ben kılma demiyorum ama kendini ayarlamaman lazım. Resulullah Efendimizin bir formülü var. Bunu sana arz edeceğim. Bugün uygula. Rüyanda ne görürsen kimseye söylemeden bana gel. Gece nisfulleyle (gece yarısından) sonra iki rekât istihare namazı kılacaksın. İlk rekâta Fatıha'dan sonra Kafirun Suresi'ni ikinci rekâta İhlas Suresi'ni okuyacaksın. Namazın bittikten sonra gözlerini yumacaksın. Sağ gözüne Cenabı Allah'ı sol gözüne Peygamberimizi alacaksın. Ya Rabbi ya Resulullah. Benim işlediğim amel benim hakkımda hayırlı mı, bana bildir diyeceksin. Dünya kelamı konuşmadan başını sağ elinin üzerine koyacaksın.”

Naci denileni uygulamış ve rüyasında bir nida işitmiştir: *“Biz senin bir günlüğünü beş günlük olarak kabul ettik.”*

Ertesi gün doğruca Eskici Mehmet'e gitmiş, kendisi ağzını açmadan Eskici Mehmet şöyle demiştir:

“Rüyada sana gelen nidada işittiğin –biz- kelimesi seni kurtarır. O manevi bir rüyadır. ‘Ben bir günlüğünü beş günlük olarak kabul ettim.’ şeklinde duymuş olsaydın o söz şeytandandı. Benden bu

*kadar, daha da bir şey söylemem! Hem sen Simav
çayıyla ne konuşuyordun öyle?”*

Bu kerametler üzerine Naci'nin tüyleri diken diken olmuş, Eskici Mehmet'in, Allah'ın hayırlı bir kulu olduğuna kanaati gelmiştir. Çayla konuşma hadisesi eski bir hadise olup kendisi tarafından şu şekilde ifade edilmiştir:

*“Dayım Balların Ali'yle kalaycılık yaptığım
zamanlarda bir rüya gördüm. Bunu dayıma
söyleyince o bana, rüyayı benden önce nehre anlat,
nehre esselamu aleyküm ey Allah'ın kulu ve
aleyküm selam ey Allah'ın kulu, ben bir rüya
gördüm, hayırla götür git de.”*

Dayısından öğrendiği bu uygulamayı askerliği esnasında da devam ettirmiş ve bu durum Eskici Mehmet tarafından kerametle bilinmiştir. Naci, o günkü kerametlerden sonra her gün yaptığı beş günlük nafil ibadeti bir güne indirmiştir.

Askeriyenin kapılarını gönüllü kalaylayarak, devleti için yaptığı hizmetinden ötürü 15 gün erken teskere mükâfatı alan ve 1955 yılında Kepsut'ta askerliğini bitiren Naci memleketine dönmüştür. Askere gitmeden önce Sevim isimli bir kızı dünyaya gelmiş olan Naci'nin askerlikten döndükten sonra Gülsen, Salim, Sevgi, Abdurrahman ve Selamet isimli beş çocuğu daha dünyaya gelmiştir. İlk erkek çocuğu Salim'in isminin verilmiş hikâyesi kendisi tarafından şöyle anlatılmıştır:

*“Askerdeyken Selim adında bir onbaşımdı.
Salih adında da bir çavuşum vardı. Bunlar bana
her zaman ‘Bir oğlun olursa benim adımı
koyacaksın’ diye söylerlerdi. Ben de onlara
‘Birinizin adı Salih birinizin Selim. İkinizin adının
ortasını bulup koyacağım.’ dedim. Sonra oğlum
olunca Salih'in sa'sını Selim'in lim'ini aldım ve
Salim koyuverdim.”*

1.2. Edebi Şahsiyeti

Naci, şiirlerinde Naci (1, 5, 12, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38) ve Abdullah (14) olmak üzere iki mahlas kullanmıştır. Bazı şiirlerinde de (2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 22,31) mahlas kullanmamıştır.³ Toplum için sanat anlayışıyla şiirler yazan Şair Naci, şiirlerini insanlara millî, manevi, ahlaki değerleri anlatmak için vasıta olarak kullanmış, bunu yaparken olabildiğince sade bir dil

³ Parantez içindeki numaralar, *Gönülden İlhamlar*'daki şiirlerin sırasına göre verilmiştir.

kullanmıştır. Bazı şiirleri teknik bakımdan oldukça kusurlu olmasına rağmen bazı şiirlerinde gayet başarılıdır. Şiirlerinde birçok ayet ve hadisten iktibaslar vardır. Ayrıca telmih, teşbih, istiare vb. birçok edebî sanattan istifade etmiştir.

1.3. Eserleri

1.3.1. Gönülden İlhamlar

Naci'nin 38 adet şiirden oluşan basılmış tek eseridir. Eserin ilginç bir yazılış hikâyesi vardır. 1963 yılının güz mevsiminde, harmanların kalktığı bir zamanda babası ve Mümtaz isimli biriyle kalaycılık yapmak üzere yola çıkan Naci birkaç köyde çalışmıştır. Ancak o yıl kıtlık olduğu için köylünün eline para geçmemiş, Naci de pek bir kazanç elde edememiştir. Bozkır'ın Kayaagzı köyünden Karaman'ın Durayda köyüne çıkarken bir dağın dibinde bir mezar görmüş, yardımcısı Mümtaz'a hayvanı sürmesini söyleyerek kendisi türbede Kur'an okuyup bir Fatiha bağışlayacağını söylemiştir. Türbede Kur'an okurken duygulanmış ve ağlayarak dilinden şu sözler dökülmüştür:

“Ya Rabbi! Babamla gezdiğim köylerde iş bulamadım. Bu köyü hiç bilmem. Beni de tanımazlar. Babamı da tanımazlar, bilmezler. Ben bu köyde iş bulamazsam benim çocuklarım aç kalır. Ya Rabbi! Sen bana hiç yoktan rızık kapısı aç, bu köyde bana iş ver!”

Durayda köyüne varınca köyün muhtarı, Naci'ye genel maddi sıkıntıdan bahsetmiş ve kalay parasını tam verenden tam almasını, hiç vermek istemeyenden de yarısını peşin kalan yarısını da gelecek güze almak kaydıyla anlaşmasını tavsiye etmiştir. Bu fikir kendisine cazip gelince o köyde kalmaya karar vermiş ve kalay işine başlamıştır. O köydeyken 1963 yılının üç aylarında perşembeyi cumaya bağlayan bir gecenin yarısında gaybdan ona bir nida gelmiştir. Gelen nida kendi ifadelerine göre şu şekildedir:

“Şairim! Yazdığın şiirlerden şimdiye kadar kimse istifade etmez. Şimdi öyle şiirler yazacaksın ki Allah'ın emri olacak, peygamberin sünneti olacak, 32 farz içinde olacak, anne borcu baba hakkı, bütün Müslümanlara yararlı ne varsa yazacaksın! Bu köyün kabını kim olsa kalaylar. Önce kendi kalbini kalaylayacaksın sonra okuyanın kalbini kalaylayacaksın.”

Bunun üzerine gece kalkmış, gaz lambasını yakmış, kalay hesabını tuttuğu defterin arkasına "5 Vakit Namaz" adlı ilk şiirini yazmıştır. Olayın devamını şu şekilde ifade etmektedir:

"Bu köyde kalay işini bitirene kadar kaldım, bir taraftan kalan kapları kalayladım bir taraftan da bastıracağım kitabımdaki şiirlerimin yarısını yazdım. Kap kalaylarken geleni yazdım geleni yazdım. Eve vardığımda iki gece üç gece yumuldum ve kitabın kalanını yazdım. İlk bastırduğum kitap 48 sayfaydı."

Kendisine "geleni yazdım geleni yazdım" derken neyi anlatmak istediği sorulduğu zaman şöyle bir cevap alınmıştır:

"Cenabı Hakkın lütfettiği ilham ile düşünüp yazıyordum."

Bu ilginç hadiseyle, Türk edebiyatının en önemli tasavvuf şairlerinden olan Yunus Emre'nin yaşadıkları arasında benzerlikler vardır. Bazı kaynaklarda hayatına dair bilgiler bulunan Yunus Emre çiftçilikle geçinen yoksul bir kişiyken buğday almak için Hacı Bektaş-ı Veli'nin yanına gitmiş, Hacı Bektaş-ı Veli tarafından kendisine buğday yerine "nefes" teklif edilmiştir. Buğday almak konusunda ısrarcı olan Yunus Emre'ye istediği verilmiştir. Köyüne dönmekteyken aklı başına gelen Yunus Emre çeşitli olaylardan sonra manevi nasibe kavuşmuştur (Tatçı, 2013: 600-606). Naci de Karaman'ın Durayda köyüne çıkarken gördüğü türbenin yanında dünyalık geçimi için Allah'tan talepte bulunmuş ancak manevi bir nasibe mazhar olmuştur.

Naci, üç ayların sonuncusu Ramazan ayı gelince teravih namazlarının arasında şiirlerini okumaya başlamıştır. Ramazan'a dair şiirini okurken cemaatten biri "Biz deli dinleyici değiliz. Git nerede okursan oku, burada okuma!" diyerek tepki göstermiştir. Bu olayı duyan Taşkent Büyük Camii müezzini Hacı İbrahim Efendi, onu kendi camiine çağırması ve her dört rekât arasında bir şiir okutmuştur. Şiirleri duyan Taşkent ahalisi, "Naci'nin bir ilmi bir tahsili yok, bu şiirleri nasıl yazıyor." diyerek hayrette kalmışlardır. Caminin yanındaki kıraathanede oturan Saatçi Enes'in babası Mustafa Efendi ve bir dönem başbakanlık yapmış olan Ahmet Davutoğlu'nun dedesi Davutların Mustafa Efendi arasında şöyle bir konuşma geçmiştir:

Davutların Mustafa Efendi, "Şu Abdurrahman'ın Naci'nin hali nedir?" deyince Saatçi Enes'in babası Mustafa "Naci çok kitap okur, okuduğu kitaplardan not etmiştir, kopya etmiştir." diye cevap vermiştir. Davutların Mustafa Efendi de, "Mustafa, sen de ben de okuryazarız. Hadi bir sandık kitap aktaralım da iki satır yazabilecek miyiz?" demiştir. O anda cami imamı Dedemli köyünden Kasım Hoca gelince, iki arkadaş durumu imamdan sormaya karar vermişlerdir:

“Hocam, bu kalaycı Abdurrahman Usta’nın oğlu Naci’nin hali nedir? Yok yerden ilahiler söylemeye başladı. Fittırdı mı delirdi mi? Aklımıza böyle şeyler geliyor.”

Bu sorular üzerine Kasım Hoca şu şekilde cevap vermiştir:

“Buna tasavvuf ilmi derler. Allah lütfetti. Ondan benim haberim var. Kitap bastıracak o adam. Hatta ben dedim ki, Naci ağabey, acele etme. Kitaptaki şiirler ne kadar çok olursa kitap o kadar çok yaşar. Aklına geleni yaz, yaz, yaz. Sonra kitap olarak bastır.”

Kasım Hoca daha sonra Naci’yi kenara çekerek şöyle demiştir:

“Naci ağabey, sen bir değil on kitap yazsan bile bu Taşkent ahalisi seni takdir etmeyecek, oradan buradan kopyalamış diyecekler. Sen Taşkent’in özellikleriyle alakalı bir şiir yaz da insanların şüpheleri ortadan kalksın.”

Bunun üzerine Naci, “Yeşil Taşkent’im” adlı şiirini kaleme almıştır. Bu şiiri gören Taşkentlilerin şüpheleri ortadan kalkmıştır.

Kasım Hoca’dan, çok sayıda şiir bulunduran kitabın daha fazla yaşayacağı nasihatini almasına rağmen kalaycılıktan kalma borçları olduğu için bir an önce kitabı bastırmak niyetinde olduğunu hocaya söylemiş, hoca da kitaba bir ön söz yazarak kendisini desteklemiştir. Kitabı bastırmak için paraya ihtiyacı olan Naci, eşi Ümmügülsüm’den, düğünde taktıkları altınları borç olarak istemiştir. Eşi de “Bu altınları ben babamın evinden getirmedim. Sen bozduğun. Al ve kitabını bastır.” diyerek ona vermiştir. Altınları alan Naci Konya’ya gelmiş ve muhasebeci İbrahim Ünal’ı bulmuştur. Muhasebeci İbrahim’den kitabının yazım ve noktalama yanlışlarını kontrol etmesini istemiş ve şöyle bir cevap almıştır:

“Sen bu şiirleri bana ver. Ben sabaha kadar bunu daktilo ederim. Sabah da gelersin beraber matbaaya gideriz ve kitabı bastırırız.”

Ertesi sabah Konya’nın Kanaat Matbaası’na gitmişler ve kitabı ilk olarak 5000 adet bastırmışlardır. Kitap basılınca, kendisine deli diyenlere kitabını bedava vermiş ve onlar da Naci’den özür dilemeye gelmişlerdir. Gıybet ettiklerini söyleyip özür dileyenlere Naci hakkını helal etmiştir.

Naci’nin bastıracağı kitabını satmak üzere gittiği ilk şehir Nevşehir’dir. Taşkent’te pazarcılar Nevşehir’e pazarcılık yapmak için gidecekleri zaman onu da davet etmişlerdir. Yanına mikrofonunu alan Naci de bu yolculuğa iştirak etmiştir. Nevşehir Çarşı Camii’nde şiirlerini okumuş ve kitaplarını 150 kuruştan satmaya başlamıştır. Taşkent’e döndükten iki

hafta sonra tekrar gittiği Nevşehir’de yine şiirlerini okurken dinleyicilerden biri kendisine yaklaşmış ve şöyle demiştir:

“Hocam 15 gün evvel senin bir kitabını aldım. Üç çocuğum var. Eve gittim ve onlara, ‘Size bir şiir kitabı getirdim.’ dedim. Namaz kılmayan çocuklarım namaza başladılar. Allah senden razı olsun.”

Kitabının ilk semeresini burada alan Naci’ye büyük bir şevk gelmiştir. Kitabı yaymak için çok çalışmış, on iki defa karakolluk, iki kez mahkemelik olmuş ancak koşturmaktan geri durmamıştır. Öyle ki 5000 olan ilk baskı adedi sonraki baskılarda 60000’e kadar çıkmıştır.

Balıkesir’in Kepsut kazasında şiirlerini okurken oranın müftüsü, ona Diyanet İşleri Başkanlığından bir izin belgesi almasının faydalı olacağını söyleyince Diyanet İşleri Başkanlığına şöyle bir manzum dilekçe yazmıştır:

Diyanet İşleri Başkanlığına

*Muhterem efendim Diyanet reisi
Huzuruza geldi şairin birisi
Kitabımı okusun heyetin hepsi
Kusurum var mı söyleyin efendim*

*Kitabımı okuyum siz de dinleyin
Mahzurlu yazım varsa hemen söyleyin
İndi ilahide mesul olmayım
Beni mesuliyetten kurtar efendim*

*Bu kitaptan beş bin adet bastırdım
Sekiz kaza, beş vilayet gezdirdim
Reklamın yaparken sesi kısırdım
Buna bir çare bulun efendim*

*Van’a, Edirne’ye, Samsun’a gitsin
Bütün din kardeşlerim istifade etsin
Allah’ın emrini hepsi tutsun
Allah’ın rızasını bulun efendim*

*İslam dinimize yazdım ben bunu
Herkes öğrensün diye dini
Naci’nin dine fedadır canı
İsterseniz alın canımı efendim*

Yazdığı manzum dilekçeye Diyanet İşleri Başkanlığından cevap yazısı gelmiş, yazıda kitabın iyi niyetle yazıldığı ancak dini noktada bazı hataların bulunduğu, bu sebeple tashih edilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ankara’ya giden Naci inceleme heyeti tarafından çok güzel karşılanmış ve ona çok saygı gösterilmiştir. Kitabındaki hatayı sorunca “*Ey Âlem-i İslam*”

şiiirindeki “*Nereye baksam Allah çıkar karşıma*” ifadesinin sakıncalı olduğu kendisine söylenmiştir. Naci buna itiraz etmiş ve bunun doğru bir ifade olduğunu söylemiştir. Heyet başkanı, bu ifadenin tasavvufi bir ifade olduğunu ancak bu kitabı sadece tasavvufu bilenlerin okumayacağını belki dünyanın her tarafına bu kitabın gideceğini güzel bir şekilde ifade etmiş ve tasavvuf bilgisine sahip olmayan bazı insanların Allah’tan başka Allahlar olabileceğini düşünmesinin mümkün olacağını ifade ederek ancak bu tabiri değiştirmesi halinde ruhsat verebileceklerini anlatmıştır. Naci de henüz heyet başkanının sözü bitmeden o mısraı “*Karışmam ben Allah’ın işine*” şeklinde değiştirmiş ve heyet başkanından tebrik almıştır.

Bir ay sonra heyet Naci’ye kitap ruhsatını postayla göndermiş ve o ruhsattan sonra kitabını çok rahat bir şekilde satmaya devam etmiştir. O günlerden bugüne kadar *Gönülden İlhamlar* defalarca basılmış ve birçok kişinin istifadesine sunulmuştur.

Naci’nin bazı şiirleri Türkiye çapında meşhur olmuştur. Özellikle “*Ölmeğe Çare mi Var?*” adlı şiiri herhangi bir internet arama motoruna yazıldığı takdirde başta Mehmet Emin Ay, Mustafa Özcan Güneşdoğdu, Abdurrahman Önül, Sedat Uçan, Cemal Kuru gibi yıllardır ilahi kaset veya CD’leri çıkaran tanınmış sanatçılar ve birçok amatör kişi tarafından seslendirildiği, milyonlarca kişi tarafından dinlendiği görülecektir. “*Ne Fayda?*” ve “*Allah Sorunca Ben Ne Cevap Vereyim?*” adlı şiirleri de bilinen şiirler olup çeşitli kişilerce ilahi olarak okunmuş ve bu ilahilerin kaydedildiği videolar internete yüklenmiştir.

1.3.2. “*Hasretlik*”, “*Gurbetlik*”, “*Askerlik*” Adlı Şiir Defterleri

Naci, ilkokuldayken Âşık Kerem, Sürmeli Bey, Mehmet Akif Ersoy ve Karacaoğlan’ı okumuş, şairliğe de o yıllarda merak salmıştır. Her biri yüzer sayfadan oluşan “*Hasretlik*”, “*Gurbetlik*”, “*Askerlik*” adlı üç şiir defteri doldurmuş ancak bu defterler kendisi Konya’ya taşındığı zaman Taşkent’te kalmış ve kaybolmuştur. Kendisine ilham geldikten sonra yazdığı dinî-tasavvufi-ahlaki şiirleri anlatırken yaşadığı heyecanı yukarıda adı geçen eserlerden bahsederken hiç yaşamamış, o eserlerden alelade yazıarmış gibi bahsetmiştir. Kendisine gelen nidada eski şiirlerinden kimsenin istifade etmeyeceği, yazacağı yeni şiirlerde Allah’ın emri, peygamberin isteği vb. konuları işleyeceği söylenince eski eserlerinin kendisinde hiçbir kıymeti kalmamıştır. O nidadan sonra, şiir anlayışı tamamen değişmiş, İslami çerçevede şiirler yazmaya başlamıştır.

Ondaki bu değişim Necip Fazıl Kısakürek’in Abdülhakim Arvasi’yle tanışınca yaşadığı değişimi çağrıştırmaktadır. Necip Fazıl, Abdülhakim Arvasi’yi tanıdıktan sonra sanatını ve tüm çalışmalarını İslami çizgiye kaydırmış, eserlerini Allah için sanat anlayışı doğrultusunda kaleme almıştır. Özellikle sanatın sadece Allah’ı arama işi olduğunu “*Sanat*” adlı şu şiirinde dile getirmiştir:

“Anladım işi, sanat Allah’ı aramakmış;

Marifet bu gerisi yalnız çelik-çomakmış (Çetin, 2014: 182)

Naci de daha önce farklı bir çizgide sürdürdüğü şairliğini, gaybdan gelen nidayla tamamen İslami bir şekle büründürmüş, o nidadan sonra yazdığı tüm şiirlerinde dinî, ahlaki, tasavvufî, milli ve manevi konuları işlemiştir.

Askerliği esnasında her gününün bir kıta yazarak geçtiğini söyleyen Naci o yıllara ait bir şiirini hatırlayıp şu şekilde ifade etmiştir:

*Bursa derler Uludağ'ın dibinde
İki aydır gezemedim içinde
Mektup gelmez para bitti cebimde
Mektup yazın ben vazgeçtim paradan
Bizi kavuşturur Cenabı Allah, yaradan*

2. “Gönülden İlhamlar” Adlı Eserinin İncelemesi

2.1. Şekil Özellikleri

2.1.1. Ölçü

Naci'nin en çok kullandığı ölçü 11'li hece ölçüsü olup kullandığı diğer ölçüler şu şekildedir:

- 7'li Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirleri: 26, 32
- 8'li Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirleri: 21, 24, 34, 35
- 11'li Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirleri: 1, 2, 3, 4, 5, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 36, 37, 38
- 14'lü Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirleri: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
- 16'lı Hece Ölçüsüyle Yazılan Şiirleri: 13, 18

2.1.2. Durak Yapısı

- 7'lilerde Durak yapısı
4+3: 26, 32
- 8'lilerde Durak yapısı
4+4: 21, 24, 34, 35
- 11'lilerde Durak yapısı
6+5: 1, 2, 3, 4, 5, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 36, 37, 38
- 14'lülerde Durak yapısı
7+7: 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
- 16'lılarda Durak yapısı

8+8: 13, 16

2.1.3. Nazım Birimi

- a) **İkilikler:** 6, 7, 8, 9, 10,11, 12
- b) **Dörtlükler:** 2, 3, 4, 5, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38
- c) **Bent Halinde Olanlar:** 1

2.1.4. Kafiye Şeması

a) 7'lilerde Kafiye Şeması

aaab/ cccb/ dddb/ eeeb: 26, 32

b) 8'lilerde Kafiye Şeması:

abab/cccb/dddb: 21, 24, 34,

c) 11'lilerde Kafiye Şeması

aaabb/ cccdd: 1

aaab/ cccb/ dddb/ eeeb: 2, 3, 5, 16, 18, 19, 20, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 36, 38

abab/cccb/dddb: 14, 15, 21, 22, 24, 25, 34

d) 16'lılarda Kafiye Şeması

aaab/ cccb/ dddb/ eeeb: 16, 18

Naci'nin düzenli bir eğitim almamış olması, herhangi bir âşığın yanında yetişmemiş olması gibi sebeplerden dolayı şiirlerinde bazı kafiye hataları görülmektedir. 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 ve 35 numaralı şiirlerinde kafiye bulunmasına rağmen bu kafiyelerde bariz hatalar bulunmaktadır. Bu kafiye kusurlarına rağmen, zikredilen şiirlerin söylenişinde bir akıcılık, bir rahatlık göze çarpmaktadır.

2.1.5. Kafiye Çeşitleri

a) Çeyrek Kafiye

Âşık şiiri ürünleri incelendikçe birbirine yakın seslerle de yapılan bir kafiye çeşidine rastlanmış ve bu kafiye çeşidine çeyrek kafiye adı verilmiştir (Gönen, 2009: 44). Naci'nin şiirlerinde çokça yer alan bir kafiye çeşididir. Aşağıdaki dörtlükte “ş-ç” sesleriyle çeyrek kafiye yapılmıştır:

*Senin için yaratıldı, bütün bu dağlar bu taşlar,
Gece gündüz seni anıp zikreder kuşlar, ağaçlar
Şefaatine göz dikip durmadan eğilen başlar
Kıyamette rahmetine, batarlar Ya Resulullah (18/3)*

b) Yarım kafiye

Dize sonlarında, redif dışındaki tek ses benzerliği yarım kafiye meydana getirir. Aşağıya alınan parçada “l” sesi yarım kafiye oluşturmaktadır:

*Selamet daima, Allah'tan gelir,
Kıymetini bilen, Selamı alır,
O bilmezse bile, Allah'ım bilir.
Küçüğe büyüğe, verin selamı... (3/2)*

c) Tam kafiye

Dize sonlarında, redif dışındaki iki ses benzerliği tam kafiye meydana getirir. Aşağıdaki parçada “öz” sesi tam kafiye oluşturmaktadır:

*Âcizane, size söylüyor sözün
Allaha bağlamış, kalbiyle özün
Şu yalan dünyaya, yumarken gözün
İmanı yoldaş et, ondan ayırma (17/9)*

d) Zengin kafiye

Dize sonlarında, redif dışındaki en az üç ses benzerliği zengin kafiye meydana getirir. Aşağıdaki parçalarda “ele” ve “rak” sesleri zengin kafiye oluşturmaktadır:

*Yolun çok mu uzak hoş geldin hele
Kıymetini bilen karşına gele
Hafızlar okurlar hep mukabele
Hoş geldin mübarek Şehr-i Ramazan (19/5)*

*İçkiyi, kumarı, zinayı bırak
Yolunu sapıtma, yolun çok irak
Bara, meyhaneye, edersen merak
Büyük bir cezaya çarptırır Kur'an (15/9)*

e) Dize başı kafiye

Eski şiirimizin bir özelliği olan dize başı kafiye az da olsa Naci'nin şiirlerinde görülmektedir:

*Allah'ın ismi der, her işin başı
Allah'ın yarattığı dağı ve taşı,
Allah için yapın, yapılan işi,
Diline tesbih et, söyle Bismillah... (2/1)*

*Bismillahtır, bütün her şeyi gören,
Bismillahtır, koca dünyayı kuran
Bismillahtır bizi ebterden koruyan,
Her işin başında, söyle Bismillah... (2/3)*

2.1.6. Redif Yapısı

Şiirin ahenk unsurlarından olan redif, kafiyelerden sonra gelen, anlam ve şekil yönüyle birbirine benzeyen ses veya seslerdir. Aşağıda bazı başlıklar altında rediflere örnekler verilecektir.

a) Ek Şeklindeki Redif

Mısra sonlarında, kafiyeden sonra gelen redifin ek şeklinde olmasıyla ortaya çıkar. Aşağıdaki örnekte “ını” eki redifi oluşturmaktadır:

*Allah verdi bu canını
Feda eyle sen kanını
Kurtar sen de imanını
Uyan kardeş, sen gafletten (32/4)*

b) Kafiyesiz Redifler

Herhangi bir kafiye kullanılmadan sadece redifle ahenginin sağlanması, hiçbir şiir eğitimi almamış olan Naci'nin şiirlerinde sıkça görülen bir durumdur. Aşağıdaki dörtlükte “ler” eki redifi oluşturmakta olup ahengi sağlayan unsurdur:

*Senin için yanar hem minareler
Cemaatle dolar bütün camiler
Sana hürmet eder cümle müminler
Hoş geldin mübarek Şehr-i Ramazan (19/4)*

2.1.7. Edebî Sanatlar

a) Teşbih

Aralarında benzerlik bulunan iki varlıktan zayıf olanın güçlü olana benzetilmesiyle oluşan bir sanattır. Benzeyen, kendisine benzetilen, benzetme yönü ve benzetme edatı olmak üzere dört öğeden oluşur. Aşağıdaki dörtlükte Naci kendisini kafese konulan bir kuşa benzetererek bu sanatı kullanmıştır:

Kuş gibi içine alsa beni zindanlar kafesler

*Gene aşk-ı ilahîden, ayıramaz hiç kimseler
Karşıma çıksalar bile, hem putlar, hem putperestler
Senden başkasına asla, secde etmem ki Ya Rab (13/3)*

“Vatan Sevgisi” isimli şiirde de Türkiye, Cennet’e benzetilerek teşbih sanatı yapılmıştır:

Çok şirin Türkiye’ m cennet vatanım

*Oturum de seni vermem düşmana
Uğrun da dökülmüş tonlarca kanım
Canım feda olsun şehit yatana (37/1)*

b) Aliterasyon

Mısralarda ünsüz harflerin sıkça kullanılmasıyla oluşan aliterasyon sanatı aşağıdaki parçanın ikinci mısrasında “z” harfinin tekrar edilmesiyle ortaya çıkmıştır:

*Naci der ki Ya Rab, budur dileğim
Rızanı kazanıp yüzün göreyim
Bütün günahıma, tevbe edeyim
Bundan sonra, günah işlemem artık (5/3)*

c) İstiare

Benzetmenin “benzeyen” ve “kendisine benzetilen” şeklindeki iki ana ögesinden sadece birinin bulunduğu sanata *istiare* denir. Sadece kendisine benzetilen söylenmişse *kapalı istiare*, benzeyen söylenmişse *açık istiare* oluşur. Aşağıdaki dörtlükte insan bülbüle benzetilmiş ancak insan kelimesi zikredilmemiş böylece kapalı istiare oluşmuştur:

*Ben seni yarattım, has güller gibi
Kaş verdim, göz verdim, sümbüller gibi
Söyle amelini bülbüller gibi
Derse Allah, ben ne cevap vereyim? (25/10)*

d) Tenasüp

Anlamca birbirine yakın en az iki kelimenin bir arada kullanılmasıyla oluşan *tenasüp sanatı*, Naci’nin şiirlerinde çokça bulunmaktadır. Bütün şiirlerini dini ve milli hassasiyetlerle yazmış olan Naci, şiirlerinde de birbiriyle ilgili birçok kelime kullanmıştır. “*Esselamü Aleyküm ve Rahmetullahi ve Berekatühü*” şiirinde selam, selamet, felah, cennet kelimelerini kullanması bu sanata örnektir:

Selam veren her an, selamet diler,

*Selam alan daim, felaha erer.
İkisi de yarın Cennete girer.
Sakın unutmayın, verin selamı...* (3/1)

“Anne Borcu” şiirinden alınan aşağıdaki dörtlükte de tabiata dair kelimeler kullanılmış ve tenasüp sanatı ortaya çıkmıştır:

*Yazın sıcaklarda, bahçede bağda
Rüzgârda, yağmurda, soğuk havada
Fundalıkta, çalıda, birçok ağaçta
Salıncak kurup salladın anne* (27/4)

“Kardeşe Öğüt” adlı şiirinde de dinen yasaklanmış bazı kavramların bir arada kullanılmasıyla tenasüp sanatı ortaya çıkmıştır:

*Karşına dikilen üç düşmanın var
Birincisi içki, ikinci kumar
Üçüncüsü haram, andan pis ne var
Bunların cezasını görürsün kardeş* (29/3)

e) İstifham

Anlamı pekiştirme amacıyla soru sormak şeklinde tanımlanan *istifham sanatı*, Naci’nin şiirlerinde çokça görülmektedir. Öğütleri esnasında vurguyu güçlendirmek için bazen soru sorarak bazı hususlara dikkatleri çekmek istemiştir:

*Ey âlem-i İslam oku Kur’an’ı
Dini muhafaza et kurtar imanı
Hâlâ bekler misin ahir zamanı?
Uyan aç gözünü uykudan ayıl
Zaman ahir zaman Kur’an’a sarıl* (1/1)

“Zaman Ahir Zaman” adlı şiirde her dörtlüğün sonunda kullanılan mısra istifham sanatına bir örnektir:

*Ey Allah’ım daim, sen koru bizi
Felaketten hıfzet, sen neslimizi
Annesini dövüyor, oğlu ile kızı
Zaman ahir zaman, geldi mi bilmem?* (20/1)

f) Tezat

Birbirine zıt kavramların kullanılması şeklinde tanımlanan *tezat sanatı*, “Allah Sevgisi” şiirinde “ağla-, gül-” ve “günah-tevbe” kelimelerinin kullanılmasıyla ortaya çıkmıştır:

*Her daim ağlarım, tek bir gün gülsem
Allah'ın aşkını, kalbime koysam
Issız gecelerde, baş başa kalsam
Daha başka bir şey, istemem artık (5/1)*

*Naci der ki Ya Rab, budur dileğim
Rızanı kazanıp yüzün göreyim
Bütün günahuma, tevbe edeyim
Bundan sonra, günah işlemem artık (5/3)*

“Ya Rab” şiirinde de zerre ve küre kelimeleriyle tezat sanatı yapılmıştır:

*Tek yaratıcımız sensin, zerresinde, küresinde
Seni, inkâr edenler var, şimdi İslam ülkesinde
Sana, bir söz vermiş idik, kalû belâ gününde
Bundaki hikmetin nedir, ben de bilmem ki Ya Rab (13/1)*

g) Telmih

Söz arasında herkesçe bilinen bir kişiye veya olaya göndermede bulunmak şeklinde ifade edilen *telmih sanatı* Naci'nin şiirlerin de sıkça görülmektedir. “İnsanoğlu” şiirinde de benlikle ilgili nasihat verilirken Şeytan'ın yaratılışı esnasında kibirlenmesi hatırlatılmıştır:

*Bahar seli gibi, çağlayıp akma
Önüne geleni sen vurup yıkma
Ben âlimim diye, hocalık satma
Şeytandan bir ibret, al insanoğlu (14/8)*

h) Nida

Coşkun duyguların seslenme şeklinde ifade edildiği bu sanat, Naci tarafından kullanılmış ve İslam dünyasına hitap edilmiştir. Bu nidadaki İslam dünyasının Kur'an'a sarılıp dinini muhafaza etmesini ve imanını kurtarmasını tavsiye etmiştir:

*Ey âlem-i İslam oku Kur'an'ı
Dini muhafaza et kurtar imanı
Hâlâ bekler misin ahir zamanı
Uyan aç gözünü uykudan ayıl
Zaman ahir zaman Kur'an'a sarıl (1/1)*

i) İrsal-ı Mesel

Şiirde, inandırıcılığını artırmak, söylenenleri pekiştirmek amacıyla atasözleri kullanma şeklinde tanımlanan *irsal-ı mesel*, Naci'nin bazı şiirlerinde görülmektedir:

İyilik et denize at, balık bilmezse Halik bilir:

*Selamet daima, Allah'tan gelir,
Kıymetini bilen, Selamı alır,
O bilmezse bile, Allah'ım bilir.
Küçüğe büyüğe, verin selamı... (3/2)*

Namaza meyli olmayanın kulağı ezanda olmaz:

*Burada bitiyor, Naci'nin sözü
Ezanda kulağı, namazda gözü
Allah'ı zikreder, diliyle özü
Naci başka yola, sapmaz Allah'ım (16/16)*

Ne verirsen elinle o gider seninle:

*Sağlığında sen ne, versen elinle,
Ahirete o da gider seninle
Bütün malın mülkün, bir top kefenle
Karanlık kabire girersin ne fayda (23/9)*

j) İktibas

Kur'an ve hadisten alınmış bir ibareyi cümleye yerleştirmek şeklinde tanımlanan *iktibas* örnekleri aşağıdaki parçalarda görülmektedir:

Sana (Kur'an'ı) okutacağız; artık Allah'ın dilediği hariç, sen hiç unutmayacaksın. **Şüphesiz Allah, açığı ve gizleneni bilir** (Ala, 6-7):

*Kaderinde ne varsa, hepsi Allah'tan gelir
Gizli veya aşikâr, ne yapsan Allah bilir (8/9)*

Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle **tövbe edin** (Tahrim, 8):

*Fırsat elinde iken
Lisan dilinde iken
Naci size söylerken
Tevbeye gel tevbeye (26/12)*

Hani Rabbin (ezelde) Âdemoğullarının sulplerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, "Ben sizin Rabbiniz değil

miyim?" demişti. Onlar da, "**Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)**" demişlerdi. Böyle yapmamız kıyamet günü, "Biz bundan habersizdik" dememeniz içindir (A'raf: 172):

*Tek yaratıcımız sensin, zerresinde, küresinde
Seni, inkâr edenler var, şimdi İslam ülkesinde
Sana, bir söz vermiş idik, kalû belâ gününde
Bundaki hikmetin nedir, ben de bilmem ki Ya Rab (13/1)*

Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, **sakın onlara “öf!” bile deme**; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhametle ve alçak gönüllülükle kol kanat ger. "Rabbim! Onlar nasıl küçüklükte beni şefkatle eğitip yetiştirdilerse şimdi sen de **onlara merhamet göster**" diyerek dua et (İsra, 23-24):

*Anne kıymetini yazıyor Naci
Anne evladının başının tacı
Üf bile deme de sen ona acı
Öderim hakkını bırakmam anne (27/9)*

Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ı tespih etmektedir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir (Haşır, 1):

*Bütün küre-i arz, hep seni anar
Sana âşık olan, aşkınlar yanar
Naci'nin gözleri, cemalin arar
Senden başkasına, bakmam ki Ya Rab (33/4)*

Bir adam Resûlullah'a:

–Müslümanlıktaki hangi (davranış) amel daha hayırlıdır, diye sordu. Resûlullah:

–Yemek yedirmen, **tanıdığın ve tanımadığın herkese selâm vermendir**, buyurdu (Özafşar, 2016b: 227):

*Gaflete dalıp da unutma selam
Allah'ı unutup söyleme yalan
Selamete erer, selamı alan
Gördüğün kimseye, verin selamı (3/3)*

Yüce Allah’ı anarak başlamayan her anlamlı söz veya iş **bereketsizdir/sonuçsuzdur** (Özafşar, 2013:173):

*Bismillahtır, bütün her şeyi gören
Bismillahtır, koca dünyayı kuran
Bismillahtır bizi ebterden koruyan
Her işin başında, söyle Bismillah (2/3)*

Kur’an okuyun, zira Kur’an, **kıyamet gününde kendisini okuyanlara şefaathçi olarak gelir**, buyurmuştur (Özafşar-Erul, 2016b: 327):

*Boş vakit geçirme, oku sen onu
İlme pek çok çalış, bulunmaz sonu
Yarın kıyamette, kurtarır seni
Daralanı çabuk, kurtarır Kur’an (15/4)*

Sen olmasaydın (Ya Muhammed) felekleri hiç ama hiç yaratmazdım (Aclûnî, 2000: 191):

*Senin için yaratıldı, bütün bu dağlar bu taşlar,
Gece gündüz seni anıp zikreder kuşlar, ağaçlar
Şefaatine göz dikip durmadan eğilen başlar
Kıyamette rahmetine, batarlar Ya Resulullah(18/3)*

Namaz dinin direğidir (Aclûnî, 2000: 36):

***Dinin direğidir, kıldığın namaz**
Namazını kılan, hiç yolda kalmaz
Yüzü nurlu olur kalbi kararmaz
Kalbi kararını, sevmez Allah’ım (16/1)*

Ramazanın başı rahmet, ortası mağfiret, sonu günahlardan kurtuluştur (Beyhaki, 2015: 241):

***Birden ona kadar, rahmet günüdür**
Ondan yirmiyeye de mağfiretindir.
Yirmiden otuza, artık sonundur,
Elveda mübarek, Şehr-i Ramazan (16/7)*

Hiçbir çocuk babasının hakkını tam olarak ödeyemez. Ancak babası birinin kölesi olur da, o da onu satın alıp azat etmiş olursa belki (Özafşar, 2016a: 312):

***Ne kadar çalışsam, ödenmez hakkın**
Hakkına mukabil ne iyilik yaptım*

*Hayır dua et ki affetsin Rabbim
Allah kabul eder, duanı baba (28/5)*

Şu üç duanın kabul olunacağında şüphe yoktur: (Bunlar) mazlumun, yolcunun ve anne ile **babanın evlâdına dualarıdır**, buyurmuştur (Özafşar, 2016b: 318):

*Ne kadar çalışsam, ödenmez hakkın
Hakkına mukabil ne iyilik yaptım
Hayır dua et ki affetsin Rabbim
Allah kabul eder, duanı baba (28/5)*

2.2. Muhteva Özellikleri

2.2.1. Tasavvuf

İlham, Allah’ın, doğrudan veya melek aracılığıyla iyilik telkin eden bilgileri insanın kalbine ulaştırması” diye tanımlanabilir. (Yavuz, 2000: 98). Naci, eskiden bazı şiiirler yazmış olmasına rağmen işittiği bir nidayla edebî şahsiyeti bambaşka bir hüviyete bürünmüştür. Bu değişiklik sonucu bazı insanlar tarafından kınanmış, kendisine deli denilmiş hatta camiden kovulduğu olmuştur. Bu haller aşağıdaki dörtlükte şu şekilde ifade edilmiştir:

*İlham-ı Rabbani geldi başıma
Karışamam ben Allah’ın işine
Affet bizi Resulullah aşkına
Varsınlar Naci’ye deli desinler
Dayısı Balların Ali desinler (1/2)*

Tasavvufta “vahdet-i şühûd” salikin her şeyi, Allah’ın tecellileri olarak görmesi, ondan başkasını görmeme halidir (Artun, 2017: 241). Naci’nin “Allah’ım” adlı şiiiri bu hallerin adeta bir tasviridir:

*İlk ben senden geldim seni bilirim
Her neye baksam da seni görürüm
Kalbimde, özümde, seni bulurum
Kalbime başkasın, katmam ki Ya Rab (33/1)*

2.2.2. İbadetler

Naci, hemen hemen tüm şiiirlerinde bir şekilde insanları ibadete teşvik etmiştir. İbadet neticesinde Allah’a yaklaşılabileceğini ifade etmiştir. İnsan, samimi bir kalple ibadet eder ve Allah’a yalvarırsa Allah insanın günahlarını affedecektir:

*Gelin kardeşlerim, Hakka gidelim
Allah deyip ona, kulluk edelim
Bütün günahlara, tevbe edelim
Tevbe edenleri, affeder Allah (4/1)*

*İlk önce bir bütün abdest alalım
Günahlarımıza, pişman olalım
Hulûs-ı kalbile, hep yalvaralım
Yalvaranı daim affeder Allah (4/2)*

Naci, ibadetleri çok akıcı bir dille tanıtmaktadır. Namazın içindeki şartları anlattığı şiiri bu konuyu öğrenmek ve öğretmek isteyenler için ciddi bir kolaylık sunmaktadır:

*Allahü ekber deyip sen namaza girince
Kıyam ve kıraatten sonra rükûa eğilince*

*Allaha kul olarak secdeye insin başın
Kaide-i ahire bitiriyor bu işin*

*Namazı bitirince el açıp Hakka yalvar
Allaha yalvardıkça sana bol mükâfat var (8/6-7-8)*

2.2.3. Kutsal Kitaplar ve Suhuf lar

Naci, hakkında “Kur’an-ı Kerim” adlı müstakil bir şiir de yazdığı Kur’an’dan, kitabının birçok yerinde bahsetmiştir. Kur’an’ın karanlıkları dağıttığını, Allah’ın emirlerini bildirdiğini, imanları güçlendirdiğini, sonu olmayan bir ilim olduğunu, son nefeste imanla göç etmeye vesile olduğunu belirtmiştir. Kur’an’ın emrettiği ve sakıncı olduğu bazı hususları içeren bir dörtlük şöyledir:

*Okursan anlarsın, helal emreder
Yalanı söyleme, haram yeme der
Sözünü tutanlar Allah'a gider
Elinden tutar da, götürür Kur’an (15/10)*

Naci, “İmanın Şartı” şiirinde suhûfların sayısının 100 olduğunu belirtmiş, diğer kitapların da isimlerini ve hangi peygamberlere nazil olduğunu söylemiştir. Şiirin devamında da Kur’an nazil olduktan sonra eski kitapların bir hükmünün kalmadığını ifade etmiştir:

*Kitaplara gelince, yüz dört kitaba bir bak
Sayısını bilince yüzü suhûf hepsi hak*

*Küçük kitaplar kalsın, büyüklerini sayalım
Herkes kitabın alsın, sahibi kim bilelim*

*İncil İsa'ya indi, Tevrat da Musa'nındır
Zebur Davut'a geldi, Kur'an Muhammed'indir*

*Bunun hepsi peygamber, bu kitaplar da haktır
Allah böyle emreder, üçünün hükmü yoktur (8/ 4-5-6)*

2.2.4. Melekler

2.2.4.1. Azrail: En çok zikredilen melektir. Ölümün hatırlatıldığı bazı şiirlerde adı geçmiştir. Genellikle şiirlerde Ezrail olarak karşımıza çıkmaktadır:

*Yaşadığımız bu dünya, bütün kâfirle dolsa da
Gittikleri yolları, hem kaldırım, asfalt olsa da,
Azrail hışmıyla gelip benim canımı alsa da,
Ben senin yolundan, tevbe saptmak istemem ki Ya Rab (13/4)*

*Bir gün olur götürürler evinden
Allah'ın ismini kesme dilinden
Kurtuluş yok Ezrail'in elinden
Beş yüz sene ömrün olsa ne fayda (22/5)*

2.2.4.2. Cebrail: Vahiy meleği olan Cebrail, *Gönülden İlhamlar*'da bir defa zikredilmiştir. “*Rabbim Seni*” adlı şiirinde Allah'ı birçok kişi ve varlıkla beraber zikretmek isteyen Naci, vahiy meleği Cebrail'i de bu özelliğiyle şiirine almıştır:

*Haktan vahiy getirenle
Oku Muhammed (S.A.V) diyenle
Birlikte okuyan Cebrail'le
Zikreylim Rabbim seni (34/20)*

2.2.4.3. Münker-Nekir: Sorgu melekleri olan Münker ve Nekir'e de Naci, şiirlerinde yer vermiştir. Tevbe ile ilgili şiirinde Münker ve Nekir tarafından sorgulamaya çekilmeden önce tevbe edilmesi nasihat edilmiştir:

*Münker, Nekir gelmeden
Rabbim kimdir demeden
Ateş balyoz yemeden
Tevbeye gel tevbeye (26/7)*

2.2.5. Peygamberler, Sahabeler, Din Büyükleri ve Tarihi Şahsiyetler

Naci, başta Hz. Muhammed (SAV) olmak üzere bazı peygamberleri şiirlerinde zikretmiştir. Hz. Muhammed’e (SAV) ayrıntılı bir şekilde yer vermiş, diğer peygamberlere de kısaca değinmiştir. “Ya Resûlallah” adlı şiirini Medine ziyareti esnasında yazmış ve samimi hislerle Hz. Peygamber’e seslenmiştir:

*İsyanım haddinden aşkın, size ziyarete geldim
Acizim beni kabul et, huzuruna ben geç kaldım
Bilirim şefahtisin, tasdik ve ikrar eyledim
Şefahtinden mahrum etme, sen kurtar Ya Resûlallah (18/5)*

Ayrıca “*Rabbim Seni*” şiirinde Hz. İsa, Hz. Musa, Hz. İdris, Hz. Harun, Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. Nuh, Hz. Salih, Hz. Lut, Hz. Davut, Hz. Eyüp, Hz. Yunus peygamberler; Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Ebu Eyüp El-Ensari, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin, sahabeler, din büyükleri ve tarihteki büyük şahsiyetlerden Ulubatlı Hasan, Fatih Sultan Mehmet, Akşemseddin, Yavuz Sultan Selim, Veysel Karani, Yunus Emre, Abdulkadir Geylani, Mevlana, Sadreddin Konevi, Muhammed Nakşibend, İmam-ı Azam Ebu Hanife, Hacı Bektaş Veli, Muhyiddin-i Arabi, Somuncu Baba, Tapduk Veli, Alâeddin Keykubat, İbrahim Ethem, Ashab-ı Kehf, Hâdimî, Balı Veli ile birlikte Rabbini zikretmek istemiştir.

Konyalı bir şair olan Naci, Mevlana için de bir şiir yazmış ve bu şiirinde Mevlana’yı çeşitli yönlerden tasvir etmiştir. Bir dörtlükte de Mevlana’nın tasavvuf hayatının şekillenmesine vesile olan Şems-i Tebrîzî’ye temas etmiştir:

*Tebriz elinden doğdu bir güneş
Yakıyor kalbini, aşk ile ateş
Vakit geçirme de ölmeden ulaş
Ziyaretçi bekler, büyük Mevlana (31/4)*

2.2.6. Allah Sevgisi

Allah rızasına ulaşmış onun sevgisine mazhar olmak Naci’nin ulaşmak istediği tek hedeftir. Bütün ömrü boyunca Allah’ın sevgisine ve rızasına ulaşmak için çabalamış, onun dinine hizmet etmeyi esas gaye edinmiş ve bu uğurda *Gönülden İlhamlar* adlı eseri telif etmiştir. Kendisinden derleme yapılan zamanlarda (2018-Ocak) bir emekli maaşını kitabını bir kez daha basmak için ayırmış ve kitabı sipariş etmiştir. Baskıdan çıkacak 4000 kitabı da insanlara hediye edip Allah’ın rızasını kazanmayı ümit ettiğini ifade etmiştir:

Naci der ki Ya Rab, budur dileğim

*Rızanı kazanıp yüzün göreyim
Bütün günahıma, tevbe edeyim
Bundan sonra, günah işlemem artık (5/4)*

2.2.7. Vatan sevgisi

Naci'nin kalbi vatan sevgisiyle doludur. Kendisine bir komutanın isminin verildiği bebekliğinden itibaren bütün hayatında vatan sevgisinin nakışları canlı bir şekilde görülmektedir. Askerlik vazifesindeyken gönüllü asker isteyen komutanının Kore Savaşı için asker istediğini düşünerek hemen öne atılması, bir başka komutanının kendisine ücreti mukabilinde kalay işi teklif edince kendisinin devletin askeri olduğunu ve parayı kesinlikle kabul etmeyeceğini ifade etmesi, şiirlerinde vatanından “mukaddes vatanım” şeklinde bahsetmesi vatan sevdasının emareleridir.

Amcasının Naci'ye kendi yüzbaşısının adını koymasıyla başlayan vatan sevgisi onun birçok şiirinde kendini göstermiştir. “*Kardeşe Öğüt*” adlı şiirinde anne ve babanın evlatlarını vatan için büyütüp beslediklerini, evlatların özellikle askerde yüksek başarılar göstermeleri gerektiğini ifade etmiştir:

*Mukaddes vatanın, vazife ister
Annen baban seni vatana besler
Aldığın görevde başarı göster
Askere gidince, rahat et kardeş (29/2)*

“*Vatan Sevgisi*” şiirinde bu sevgiyi Türkiye'den başlayarak anlatmış, Konya'yla ve sonra pirlar konağı dediği Taşkent'le devam etmiştir:

*Çok şirin Türkiye'm cennet vatanım
Oturum de seni vermem düşmana
Uğrunda dökülmüş tonlarca kanım
Canım feda olsun şehit yatana (37/1)*

Naci, doğup büyüdüğü Taşkent ilçesi için de bir şiir yazmıştır. Kendisine ilham gelip şiir kitabını yazınca Taşkent ahalisi kendisini yalanlamış, bunun üzerine cami imamı Kasım Hoca'nın tavsiyesiyle “*Yeşil Taşkent'im*” adlı şiirini kaleme almıştır. Bu şiirden sonra ahalinin yalanlamalarından kurtulmuştur:

*İlimiz Konya'dır Taşkent ilçesi
Yurt çapında Türkiye'nin incisi
İlçe sırasında Konya'nın birincisi
Cennet misalidir yeşil Taşkent'im (38/1)*

2.2.8. Sosyal Hayat

Halkın içinde yetişip şehir şehir, köy köy gezen Naci ülkede gerçekleşen olaylara da kayıtsız kalmamış ve bazen bu olaylara şiirlerinde yer vermiştir. 1963 yılında Ankara’da gerçekleşen uçak kazası şiirine şu şekilde yansımıştır:

*Gökteki tayyare, çarpıp vuruyor
Ankara'nın göbeğine iniyor
Birinin ateşine yüzü yanyor
Zaman ahir zaman, geldi mi bilmem? (20/8)*

Büyüklerle saygı Anadolu’da çok önemsenen bir davranıştır. O da bu durumu şiirinde işlemiş, babasının rızasını almayan evlatların işlerinin yolunda gitmeyeceğini ifade etmiştir. Ayrıca evlatların bir işe başlarken önceliği babalarına vermelerinin gerekliliğini belirtmiştir:

*Bir evlat babaya, her an muhtaçtır
Rızasını almazsa hep karnı açtır
Babanın önünden geçerse suçtur
Bütün suçlarımı bağışla baba (28/6)*

Bir başka şiirinde de babayı incitmemeyi Allah’a ibadetten sonra ikinci vazife olarak saymış, büyüklerle saygılı olduğu zaman dünyada rahata erilebileceğini söylemiştir:

*Allah'a ibadet, bu ilk vazifen
Anneni babanı incitmez isen
Bütün büyüklerle, hürmet edersen
Dünyada rahata erersin kardeş (29/1)*

“Camiye Gel” şiirinde de çocukları camiye davet eden Naci, çocukların bilye ve boncuklardan oynadıklarından bahsetmektedir:

*Okula gitmeyen kaçaklar
Oynuyor bilye boncuklar
Naci diyor genç çocuklar
Heves et de camiye gel (21/11)*

2.2.9. Öğütler:

Naci, “Evlilere Nasihat” adlı şiirinde evlilik kurumunun sağlam kalması için altın nasihatler vermiş, bu nasihatlere uyulmadığı takdirde kişinin yuvasını yıkıp saadetini kaybedeceğini ifade etmiştir:

*Gördüğün kadına sen meyil verme
Nefsinle birleşip şeytana uyma
Evde aileni şüphede koyma
Yaptığın yuvayı, yıkarsın evli (30/4)*

Bir başka şiirinde ailelerin şuurulu olup gaflete dalmamalarını, kız ve erkek çocuklarını ayırt etmeden okutmalarını, onları iyi bir şekilde yetiştirmelerini öğütlemiştir:

*Sözümü tut, aç gözünü
Okut oğul ve kızını
Allah'a bağla, özünü
Uyan kardeş sen gafletten (32/2)*

2.2.10. Tenkitler

Naci, gerektiği yerde tenkitler yapmaktan da geri durmamış ama tenkitlerini de hep iyiliğe sevk etmek ve doğru yolu göstermek için yapmıştır. Bazen de şahit olduğu nahoş olaylar neticesinde biraz daha ağır bir üslup kullanmıştır. Özellikle “*Kardeşe Öğüt*” şiirinde evlenilecek kızın seçimiyle ilgili birçok nasihatte bulunduktan sonra nasihatine kulak vermeyenlere çok kızmıştır:

*Kendini bildiğine gidersen eğer
İtaat etmez de seni de döğer
Yaşatamaz seni ister öl ister geber
Naci'nin sözüne, gelirsin kardeş (29/10)*

Toplumun nabzını gayet iyi bir şekilde tutmuş, gördüğü aksaklıkları eleştirmiş, bu kötülüklerin ahir zamanın yaklaştığını gösterdiğini ifade etmiştir:

*Yalan yere hep şahitlik yaparlar
Allah'ı unutup paraya taparlar
Elin malın çalıp çalıp satarlar
Zaman ahir zaman, geldi mi bilmem? (20/5)*

3. Sonuç

Bu çalışmada, *Gönülden İlhamlar* adlı şiir kitabı tüm Türkiye'ye yayılmış olan, bazı şiirleri çok meşhur ilahiler olarak okunan ancak kendisi hakkında bir satır dahi bilgi bulunmayan Abdullah Naci Kırışka'nın hayatı, sanatı ve şiirleri hakkında bilgiler verilmiştir. Hayatı ve şiirlerindeki ayrıntılar hakkındaki tespitler 2018 yılı itibarıyla 88 yaşında bulunan şairimizden tarafımızca derlenmiştir.

Şair Naci, kendisine gaybdan nida gelmeden önce yazdığı ve Taşkent'ten Konya'ya taşınırken kaybolan şiir defterlerinden bahsederken onlardan alelade metinler gibi bahsetmiştir. Bu da gösteriyor ki işittiği nidadan sonra, eskiden yazdığı şiirlerin kendisinde hiçbir kıymeti kalmamıştır. Kendisinde ve bakış açısında görülen bu değişimin bir benzeri son dönem şairlerimizden Necip Fazıl Kısakürek'in Abdulkakim Arvasi'yle

tanışmasıyla gerçekleşmiştir denilebilir. Şu farkla ki Şair Naci herhangi bir mürşitle tanışmamış, doğrudan gaybdan gelen bir nidaya mazhar olmuştur. Ayrıca Yunus Emre'nin yoksulluk sonucu Hacı Bektaş-ı Veli'den dünyalık bir talebi sonucu başlayan macerasında manevi bir nasibe ulaşması ve Şair Naci'nin Karaman'ın Durayda köyüne çıkarken bir dağın dibinde gördüğü türbenin yanında Allah'tan dilediği dünyalık bir talebin manevi bir nasiple sonuçlanması arasında ciddi bir benzerlik görülmektedir.

Bir gece işittiği gaybdan gelen nidayla daha önce ilgilendiği sevgi, gurbet, hasret gibi konuları tamamen terk ederek ilahî aşk, ibadetler, milli ve manevi değerler gibi konulara yönelmiştir.

Toplum için sanat anlayışıyla yazdığı şiirleriyle Şair Naci, insanlara milli, manevi, ahlaki değerleri anlatırken sade bir dil kullanmıştır.

Herhangi bir şiir eğitimi almamış olması, şiirde şekilden ziyade içeriğe önem vermesi gibi sebeplerden dolayı şiirlerinde bazı teknik kusurlar vardır. Buna rağmen şiirlerinde bir akıcılık ve güzellik bulunmaktadır.

4. Şiirlerinden Örnekler

Ölmemeğe Çare Mi Var?

Büyüklenme, insanoğlu
Ölmemeğe, çare mi var?
Hazan olmuş bir gül gibi
Solmamağa çare mi var?

Aldanmayın mülke male
Ereceksen sen kemâle
Tatlı canın Ezrail'e
Vermemeğe çare mi var?

Daim yürü hak izinde
Hakk'ı söyle her sözünde
Dört kişinin omuzunda
Gitmemeğe çare mi var?

Düşünmezsin hiç ölmeği
Terk etmezsin sen gülmeği
Yakasız yok ak gömleği
Giymemeğe çare mi var?

Sen de git Müslüman kardaş
İman Kur'an olsun yoldaş
Kara toprağa bütün baş
Girmemeğe çare mi var?

Âcizane söyler sözün
Ağlaşır lar oğlun, kızın
Şu dünyaya iki gözün
Yummamağa çare mi var?

Ezrail gelince sana
Sözün söyle can dostuna
Çıkıp teneşir üstüne
Yunmamağa çare mi var?

Ecel gelince başına
Ağı katar tatlı aşına
Gidip musalla taşına
Konmamağa çare mi var?

Ölüm demez bu genç, koca
Gelir bir gün, ya bir gece
Cenaze namazının hoca
Kılmamağa çare mi var?

Ecel gelip seni göre
Yaşın kemaline ere
Zengin fakir hep kabire
Girmemeğe çare mi var?

Güz gelince döker yaprak
Yüzün örter kara toprak
Kefen çürüyünce çıplak
Kalmamağa çare mi var?

Altımızdan taşlar batar
Üstümüzde otlar biter
Yılan çıyan yiyip yutar
Yememeğe çare mi var?

Şair Naci yazar kitap
Günah değil işler sevap
Münker’e, Nekir’e cevap
Vermemeğe çare mi var? (Kırıška, 2017: 39)

Ey Âlem-i İslam
Ey âlem-i İslam oku Kur’an’ı
Dini muhafaza et kurtar imanı
Hâlâ bekler misin ahir zamanı?

Uyan, aç gözünü uykudan ayıl
Zaman ahir zaman Kur'an'a sarıl

İlham-ı Rabbani geldi başıma
Karışmam ben Allah'ın işine
Affet bizi Resulullah aşkına
Varsınlar Naci'ye deli desinler
Dayısı Balların Ali desinler (Kırışka, 2017: 4)

Ne Fayda

Aklın vardır diye söyler tabipler
Lokman gibi bilgin olsa ne fayda
Son nefeste söylemezse bu diller
Bülbül gibi dilin olsa ne fayda

Malım vardır, diye benlik edersin
Ecel, şerbetini bir gün içersin
Yalın ayak, başı açık gidersin
Dünya dolu malın olsa ne fayda

Sen ne kadar âlim olsan kardeşim
Allah için akmıyorsa gözyaşın
Eğer iman olmaz ise yoldaşı
Dört kitabı yutmuş olsan ne fayda

Sûr çalıp gökler yere inince
Denizler kuruyup sular bitince
Dağlar taşlar kopup hep yer olunca
Bütün dünya senin olsa ne fayda

Bir gün olur götürürler evinden
Allah'ın ismini kesme dilinden
Kurtuluş yok Ezrail'in elinden
Beş yüz sene ömrün olsa ne fayda (Kırışka, 2017: 35)

Allah Sorunca Ben Ne Cevap Vereyim

"Bu dünyaya geldin, ne amel kıldın?"
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?
Şimdi huzuruma, sen nasıl geldin
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

İki yol gösterdim, hem akıl verdim
İradende seni, ben serbest kıldım
Rahmeti bırakıp zulmete daldım

Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Ramazan verdim, oruç tutmadın
Akşam tatlı tatlı iftar, etmedin
Niçin doğru yollarıma gitmedin
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Günahtan kaçmadın, tutmadın emrim
Beyhude yerlerde geçirdin ömrün
Şimdi huzuruma, sen nasıl geldin
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Soğuk, sıcak dedin, abdest almadın
Kibir, ucub geldi, namaz kılmadın
Günah yığınınna, çare bulmadın
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Berat, Kadir verdim, niçin bilmedin?
İki rekât olsun namaz kılmadın
Beyhude işlerden, sen usanmadın
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Niçin abdest alıp kılmadın namaz?
Allah'a yalvarıp etmedin niyaz
Halk içinde senin ismin: bi-namaz
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Ezanlar okundu, niçin duymadın?
Allah'ına niçin, secde kılmadın?
Ben de sana cennetimi vermedim
Derse Allah ben ne cevap vereyim?

Niçin terk edersin farzı sünneti?
Duymadın mı Cehennemi Cenneti?
Değil misin, Muhammedin ümmeti?
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Ben seni yarattım, has güller gibi
Kaş verdim, göz verdim, sünbüller gibi
Söyle amelini bülbüller gibi
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Ulu peygamberi ben sana verdim
Cennet-i âlâyı sana gösterdim
O fani dünyada niçin boş durdun
Derse Allah, ben ne cevap vereyim?

Bu sözleri nefesine söylüyor Naci
Peygamber gönderdi bizlere elçi
Sünnetine bile uymadın gerçi
Derse Allah, ben ne cevap vereyim? (Kırışka, 2017: 42)

KAYNAKÇA

- Artun, Erman (2017), *Dinî-Tasavvufî Halk Edebiyatı*, Karahan Kitabevi, Adana.
- Aclûnî (2000), *Keşfü'l-Hafâ*, Matbaatu'l-Âlemiye, Dimaşk.
- Beyhakî (2015), *Şuabu'l-İman*, (Tercüme: Hüseyin Yıldız vd.), Ocak Yayıncılık, İstanbul.
- Bilgin, Azmi(2011), “*Tekke Edebiyatı* ”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 40, s.381-384.
- Çetin, Nuran (2014),*Necip Fazıl'ın Abdülhakim Arvâsî'yi Tanıması Ve Tasavvufî Düşünceleri*, Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/11 Fall 2014, p. 171-192.
- Güzel, Abdurrahman (1989), *Tekke Şiiri*, Türk Dili (Türk Şiiri Özel Sayısı: III. Halk Şiiri), Sayı:445-450, C.LVII, Ocak-Haziran 1989, s.250-454.
- Gönen, Sinan (2009), *Erzurumlu Âşık Edip Önal Hayatı, Sanatı ve Şiirleri*, Kömen Yayınları, Konya
- Köprülü, Fuad, (1976) *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları Nu: 118, Ankara.
- Kırışka, Abdullah Naci (2017), *Gönülden İlhamlar*.
- Öngören, Reşat (2011), “*Tasavvuf*”, TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 40, s.119-126.
- Özafşar, M. Emin (2013), *Hadislerle İslâm 1*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara
- Özafşar, M. Emin- Erul, Bünyamin (2016a), *Riyâzü's-Sâlihîn-Metin ve Çeviri-I*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara
- Özafşar, M. Emin- Erul, Bünyamin (2016b), *Riyâzü's-Sâlihîn-Metin ve Çeviri-II*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara
- Tatçı, Mustafa (2013), “*Yûnus Emre*” TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 43, s. 600-606.
- Yavuz, Yusuf Şevki (2000), “*İlham*” TDV İslâm Ansiklopedisi, C. 22, s. 98-100.